

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő. —

Az edelőnyi orth. izr. hitköz-ség metszői állás betöltésére pályázatot hirdet. Pályázhatnak 40 éven aluli magyar állampolgárok, kiknek kell lenniök és tekintélyes orth. rabbiktól nyert קבלה-val rendelkeznek. — Fizetés megegyezés szerint. Költség csak a megválasztottnak térítették meg. Pályázatok alantí címre küldendők: Krausz Sándor, hitk. elnök, Edelőny.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Két sikerült

Purimspiel

Összesen 9 szereplővel, csekély ára
1 pengő.

Megrendelhető az 1 pengő előzetes beküldése mellett Schwarz Izidor tanítónál, Kiskőrösön. (Előadásra 6 nyomtatott füzet ára előadási engedéllyel együtt 8 P.) Óriási siker! Számos gratuláció!

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Katzburg Salamon könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Remény

zsidó ifjúsági folyóirat.
Zsidó ifjúsági regények, elbeszélések, darabok, szavalóversek, rejtvény, sakk, sport, cserkészlet stb.

Szerkesztő: Dr. Molnár Ernő.

Félévre 4 pengő.

Budapest, IV., Magyar-ucca 3. szám.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Mint a hírszolgáltatásban a rádió, a közlekedésben a repülőgép, éppen úgy a fényképezés, helyesebben az arcképfestés terén az airbrush, a légecsét forradalmat okozott. Átalakította az arcképfestés technikáját, tökéletessé tette a kivitelét s ami a legfontosabb, hihetetlen mértékben olcsóbbá tette az arcképeket. Ezzel a modern gépezettel, amely Amerikából indult el utjára, Európában még igen kevés műterem van felszerelve. Magyarországon pedig csak egyetlen fényképező szerezte be eddig ezt a technikai csodát, a közismert Diskay mester, kinek VII., Rákóczi-ut 74. sz. alatt, a Magyar Divatcsarnok házában és III., Zsigmond-utca 36. sz. alatt vannak a műtermek. Ezekben egy darab életnagyságú arcképet kerettel együtt P 18 árban szállít — beküldött fényképek után is! — lapunk olvasóinak, kik egyéb fényképezőeszközeiket is beszerezhetik ott a legutányosabb áron, miután lapunknak sikerült ily irányú megállapodást létesítenie.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állást keresőknek szavankint 13, vastagon szedett betűkből 25 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbellyel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díjelőzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít házasságot Nagy Jenő Rákóczi ut 57/b — Telefon (cégnélküli levelezés).

NŐSÜLNE 28 éves, orthodox csinos fiatalember, kinek falun biztos megélhetési üzlete és gazdasága van. Keres szigoruan orth. vallásos leányt, 10 ezer pengő hozománnyal. »Biztos megélhetés« jeligére.

FESS, jómegjelenésű izr. fiatalember, jó családból megnősülne, esetleg benősülne. Leveleket »Komoly« jeligére a kiadóba kér.

VÁROSI ORVOS minden tekintetben prima partie. Valóságos zsidó házból nőstü. Ajánlatok »Szülők javát« jeligére a kiadóhivatalba küldendők.

INTELLIGENS, orth., németül beszélő leány, háztartásban, varrásban jártas, azonnalra állást keres. »Gyermekszerező« jelige.

FÜSZERESTANONC vagy gyakoronok felvétetik. Weisz Mór, Bpest, III., Ürömi-u. 42.

ORTHODOX házbán nagyobb családnál perfek szakácsnő felvétetik március 15-re. Bemutatkozás déli 1—2, vagy este 7—8 óra között. Cim megtudható a kiadóhivatalban.

JOBBI orth. zsidó leány szakácsnői és háztartás vezetői állást keres, csakis Pesten. Kaufmannál, Nagygyőfa u. 12. Schnitzer.

PURIMJÁTÉKOK nagy választékban. Mannheim Mór Debrecen. Kossuth u. 45.. Kérjen ismertést!

HALLÓ! JÖN A PURIM! Halló, ifjak, böcherok és gyerekek! Ha akartok purimkor mulatni öregeket és fiatalokat, rendeljétek tőlem a legelsőrangú purimspielokat. 1, 2, 3, 4, 5 játszó személy részére kaphatók. Árak 1—5 pengő. Az összeg előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel. Reich Béla tanító, Pircse, Szabolcs m.

SÍRKÖVEK minden kivételben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakob villanyerőre berendezett sírközümemben Debrecen, Hunyadi-utca 14.

Mindenféle nyomtatvány legolcsóbban beszerezhető Schwarz Lipót motorüzemű könyvnyomdájában Kunszentmiklóson. Kérjen árajánlatot!

DENATURÁLT SZESZ, kartelen kívüli, üvegekben és hordókban legolcsóbban kapható Pollák Zsigmondnál, Debrecen.

מדוע רבה לאורייתא
בקהל ישן ושומה הננו מתכבדים לבשר בשערבת רבים, כי יצא לאור ספר תהלים עם הפירוש הקדוש תפלה למשה ממרן הקדוש הגאון הצדיק האלקי רבנו משה מייטלבוים זצ"ל מאוהבלי יע"א. ספר הקדוש הזה כבר נדפס שתי פעמים לפני רבות בשנים, אבל מהמת השיבות הגדולה אויל לגמרי משוק הספרים ונעשה ליקר המציאות. על ספר תהלים הגיל הדפסנו גם הפירוש "מצודת" והוספו בתכלית הוסיפו וההדורה על גיור המשובח ביותר ובכריכה נהדרה של כולו בד. ספר הקדוש הגיל מחוק 720 עמודים. פרסומקט נשלח הנם לכל דורש.

Verlag „Pardes“ Berlin
C. 25., Münzstr. 18.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI., Próféta ucca 7

DISKAY MONA LISA

művészi fényképező műterem

B U D A P E S T

VII., Rákóczi-ut 74. III., Zsigmond-u. 36.
Telefon: J-350-89. Telefon: Aut. 517-40
Magy. Divatcsarnok Lukács sfürdővel
házában. szemben.
Cimre kérjük ügyelni!

Kedvezményes áru szelvény.

Utalvány nélkül 50 százalékkal drágább. Ezen kedvezmény érvényes fényképnagyítá-sokra is.

Budapest, 1929. március 1.
5689. Adar 1. 19.

40 fillér

V. évfolyam 9. szám.

יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót ל"ב

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Születési hibák korrigálása

Ki nem ismeri az ismert s nem nagyon izléses anekdotát a Kohn-ról, aki előbb római katolikussá lett, majd utána a református vallást vette fel s amikor megkérdezték a különös vallás csere bere oka felől, azt felelte: ha én eddig katolikusnak vallottam magam, akkor gunyosan kérdezték tőlem, hogy előbb mi voltam... de most büszkén kivághatom, hogy reformátusságom előtt „igenis“ s „azért is“ katolikus voltam... Ez az anekdota sokszor jut eszébe az embernek, ha egy-egy, már régen kitért férfi nevének parte-céduláján egyszerre csak megjelenik az ominózus „szül. Neumann“, vagy „szül. Wiesel“. Hogyan lehetne ezen segíteni? Ez bizonyára nagy probléma volt már e körökben. És az anekdotabeli Kohn szelleme megihlette egy kitért ügyvéd atavisztikus fufangosságát s azt kérelmezte, hogy neje a leánykori nevét megváltoztathassa. A kísérlet fényesen sikerült, amennyiben a hivatalos „Budapesti Közlöny“ szombati száma közli: „A belügy-miniszter X. Y. ügyvéd nevének, aki született Pollitzernek 1902-ben s volt izraelita, jelenleg római kath. vallású, háztartásbeli, megengedi leánykori nevének megmagyarosítását“. A liberális lapok a hivatalos lap eme eljárása fellett rendkívül módon fel vannak háborodva. Nézetünk szerint teljesen alaptalanul. E kitérrel a kormányzat ugyanis kinyilvánítja ama akaratát, hogy nem óhajlja a zsidó nevének megmagyarosítását, csak akkor, ha a Kohn a nevével együtt a hitét is fel akarja cserélni. Már pedig ilyen dolgokban az őszinteség rendkívül erkölcsös és hozzájárul a kitért társadalom teljes elmagyarosodásához. Mert igaz, hogy bennünket, orthodox kispolgárokat az,

vajjon átteszik-e a szombati heli-vásárt hétfőre, vagy az, vajjon nem jön-e egy új italméresi revízió, sokkal jobban érdekkel, mint a névmagyarosítások adminisztratív elintézésében rejelő, komolyan vagy viccesen fajvédő szellem. De nem lehet közömbös és így felvilágosítólag hat a hivatalos lap fennérintett kitétele azokra a zsidókra, akik nem értik meg, miért bűnhődjenek ők, mert a magyarosodás régi, 50 krajcáros

korszakát elkésték? És végül a hivatalos lap alkalmas arra, hogy sok mesümed nőnek utmutatással szolgáljon, hogy esetleges parte-céduláján kitűnhető születési hibáját miképen korrigálhatja. Mindezek után nem vagyunk megbotránkozva azon, hogy a hivatalos lap felemlíti egy katolikus nő volt izraelitását. Tanulhatnak belőle az elpártoltak, de még inkább a zsidósághoz rendületlenül hűségesekek.

A hívők frontja

A most kinevezett dr. Hász tábori püspök egy hírlapíró előtázt a kijelentést tette e héten, hogy „testvérenek érez minden magyart, bármilyen templomban imádja is Istenét.“ Feltételezzük, hogy e kijelentés a zsidógyűlöletnek is hatást üzen s így üdvözölhetjük benne egy igazi vallásos ember szeretetét a pozitív hit minden hívője iránt. Ilyen szempontból örövendetesnek tarljuk egy ugyan-csak e héten Szabó Imre református lelkész ajkáról felhangzott ama követelést, hogy a „zsidónak a keresztény egyházba való felvételét nagyon alapos konfirmációi előkészítésnek kellene megelőznie és nyilvános hitvallást kellene tenni az áttérőnek“. Ha az egyházaknak tényleg hívőkre volna szükségük, akkor valóban kényseríteni kellene az áttérő zsidót egy jó kis konfirmációra és nyilvános hitvallásra. Mert a zsidó kitérésénél nagyobb mértéket kellene szabni, mint az áttérő pogány-nál. A zsidónak evezredes vallási multja van, s ha vallásilag pogány lett, ne takarhassa e hitetlenségét egy másik vallás köpenyegével. De

valljuk be, hogy ez a nyilvános hitvallás követelése csak papiron marad. Mert a zsidók túlnyomó része az emberileg érthető, de erkölcsileg nagyon alacsonyra takarható akkomodáció s elhelyezkedési kényelem következtében tér át. Ha tehát úgy akarják egyes oldalról feltüntetni, hogy a kitért zsidót valami lelki élmény irányítja, akkor ez fikció. Ha a zsidó vallásos akarna lenni, akkor megmaradna zsidónak, még pedig nem csak névleges, hanem vallását élő zsidónak. Nem járja tehát az sem, hogy a térítés kedvéért leszólják a talmudi zsidót. Mert talmudi zsidó a pozitív zsidóság képviselője. Minden hívő kereszténynek tisztelettel kellene ránézni. A „talmudi zsidó“, aki vallási meggyőződésében megingathatatlan, szolgálhatna mintaképül minden felekezetnek. Mi a vallási etikát más-képen el sem képzelhetjük, mint úgy, hogy mindenki hü maradjon vallásához. Csak így alakulhatna ki az igazi hívők frontja, amelynek jelszavát az új tábori püspök oly szépen és a vallás szellemének megfelelően fogalmazta meg.

A smad járványa ל"ו

Irta: JUNGREISZ ANTAL főrabbi, Gyöngyös.

(Héber levél a szerkesztőhöz.)

Komoly magabizálást eredményezzen minden gondolkodó zsidó lelkében az a hírlapok utján ismertté vált adat, hogy az elmúlt évben a főváros területén 344 zsidó egyén hagyta el az ősi vallást. 344! Kif nem ragad meg e szám hallatára az a különös véletlen, hogy 344 héber betűkre átírva (שמד) a smad-ra, a hitszegésre utal? Valóban a „smad“ korszakát éljük s szem előtt kell tartanunk a talmudnak a smad idejére vonatkozó tanításait, amelyeknek summája az, hogy annál hűségesebben kell ragaszkodniok a hagyományokhoz azoknak, akik eddig is a hagyományos vallásosságban találták életük tartalmát és célját. Hisz látjuk mi az eredménye a hagyományos életformák elhanyagolásának? — a שמד, a 344 hitszegő.

Kit terhel a felelősség? Meddő kérdés. Mindenesetre utalni kell a Rási Devorim elején található mélyértelmű megjegyzésére, amely a vezetők választásáról („váaszimém berosechem“) azt hangoztatja, hogy a közönség bűnözése őket terheli („váasomom berosehem“). Minekünk pedig látván a hitetlenség rombolását, tisztelettel s bálulattal kell gondolnunk R. Amrom, a megdicsőült berettyó-ujfalusi főrabbi „Bész Seorim“ című művében erre vonatkozó, most is időszerű fejtegetésekre (312—316. számú responzumok). Amikor a megdicsőült gaon még Mádón terjesztette a Tóra világozását, a múlt század hetvenes éveiben, R. Dóvid Deutsch z. c. l. balassagyarmati főrabbihoz, majd Bamberger würlzburgi főrabbihoz intézett leveleiben kifejtette, hogy

az elzsidótlanodás egyetlen módja az orthodoxia befelé való megerősítése.

Ugyanezt fejtegeti huszti működése alatt, a 80-as években a lembergi „Machziké Hádosz“ egyetemes kérdéseire. Mikor pedig a 90-es évek elején megtévesztették a palesz-

tinai főrabbit, R. Jákojv Sotil Elischert s ő a magyarországi külön orthodoxiára kedvezőtlen véleményt mondott, R. Amrom z. c. l. Berettyó-ujfaluról hozzá írt levelében élénken ecseteli, hogy milyen vallási értékrömbölés következne be, ha nem volna jól kiépített orthodox szervezetünk. Amrom gaon ez alkalommal a következőket mondja: a midrás ismert mondása szerint a Tóra három módon adatott: tűzben, vízben, pusztában. Ezt úgy is lehet értel-

mezni, hogy az ember a Tóráért tűzbe menjen a vallástalanok ellen, vagy pedig igyekezzék őket a példaadás vagy a tanítás („a víz“ csendes folyásával jelképezhető) eszközzel meggyőzni, de ha ez sem használ, legjobb, ha megműveletlen pusztá gyanánt tűnik fel előtünk a vallástalanok egész területe, amelytől tartózkodnunk kell. A „puszta“ meg van — a smad a 344 hitszegő idején, tehát a „tűz“ lelkesedésével, a „víz“ csendes munkájával műveljük meg a mi saját vallási birodalmunkat, abban a tudatban, hogy csak ennek területén van zsidó remény és jövő.

„Az egész világ egy város“

Ezt a címet adhatjuk a főt. munkácsi főrabbi organumaképpen Munkácson megjelenő „Jüdische Zeitung“ című lap legutóbbi vezércikke alábbi részleteinek:

— Először hadd említsünk fel egy kis tény, amely mondanivalónknak világos illusztrációja legyen. Az újságok jelentései szerint Varsóban a cionisták 25.000 dollárt gyűjtöttek a „Hacsefiro“ c. héber napilap újáélesztésére. Ez a lap immár 60 év óta jelenik meg, többszöri megszakításokkal s még mindig akadnak, akik egy ilyen megszakítás után nagy összegeket áldoznak — a jelen esetben 25.000 dollárt — az újság feltámasztására.

— E tényből több dolgot tanulhatunk. Először azt, hogy még egy 60 éves újság is rászorul a támogatásra ama párt részéről, amelynek politikáját szolgálja. A másik tanulság az, hogy némely zsidó rétegnek van érzéke a zsidó sajtó értéke és fontossága iránt. Tudni kell továbbra, hogy a cionizmusnak nincs hiánya sajtóorganumokban, mert a világ minden országában megjelennek cionista újságok. Lengyelországban is van egy csomó cionista napi- és hetilap, a „Hacsefiro“ pedig közepes cionista újság volt és mégis

ilyen mértékben nyilatkozik meg iránta az áldozatkészség.

— Ezek után vessünk tekintetet a kicsiny orthodox sajtóra. A tősgyökeres orthodoxia lapjainak száma egész kicsiny, újjakon fel lehet őket sorolni. S mit tesz ezzel szemben az orthodoxia? Nem törődik sajtójával és nem látja be, hogy ez számára életszükségletet jelent. A sajtó a legszorosabb értelemben vett nevelés. Ezért támogatni s terjeszteni kell ezt a nevelési eszközt. Ezt tudják a zsidóság összes pártjai és a nem-zsidó világ összes alakulatai. Ezek áldoznak sajtójukért, amely az ő szellemüket propagálja. De más az eset országunk (Ruszinszko) orthodoxiájánál. Egyetlen lap van itt, amely az orthodoxia igaz érdekeit képviseli, amely az orthodox nevelés-ügyért, a szombattartásért és más egyéb miczvóért küzd. Egyenesen fájdalmas ezek után, milyen nem-törődőmséggel s közömbösséggel viseltetik az orthodoxia az ő lapjaival szemben. Nemcsak nem csinálnak érdekében a „Hacsefiro“ feltámasztásáért megindítható hasonló akciót, hanem egyszerűen — sokan nem akarják megfizetni az utólagos előfizetéseket sem, vagyis a lappal szemben fennálló tartozásaikat...

Sajnálatos személyeskedés

Olvasóink bizonyára emlékeznek Rappaport-Hartstein Májer „az orthodox orsz. központi bizottság tagjának a Zsidó Ujságban közzétett levélre, az u. n. szefárd-kérdésről. A levél írója a chósid irányzatnak hódoló, elismert talmid chóchom és világi tekintetben is művelt, független ur. Szerény lényénél fogva nem is akart a mesterségesen felfújt kérdésben nyilatkozni és csak többszörös kérésünk után foglalta e nézetét írásba. A levél tartalma igaz és higgadt volt. Természetesnek találta, hogy a vallásosság dolgában folyton javítani kell, de a szervezet keretében belül nem találja a pártoskodást üdvösnek. Minden igazságos ember a levél olvasása után meggyőződhetett arról, hogy a kérdésben mindenféle fenyegetés mellőzésével rabbinikus nagyjaink döntésére kell bízni a dolgot. Mély sajnálattal látjuk ezután, hogy a »Hagyomány« c. lap e levél miatt Rappaport-Hart-

steinről olyan jelzőkkel, mint: »beérkezett szefárd«, »es lebt sich«, »a kapanyél is esülhet« és egyéb sületlen, Mokány Berciszerüen fel-diszitett módon beszél. Meg vagyunk győződve róla, hogy az ilyen, minden jó ügyet kompromi-

Levél Felsővisóról

A Zsidó Ujság multkori, a szefárdi szövőd-műhellyel kapcsolatos jesiváról szóló híradása bizonyára nagy meglepetést jelentett a magyar olvasóközönségnek. Talán ép oly érdekes lesz, amit a felsővisói jesiváról írhatok.

A felsővisói jesiva eredetileg a bukovinai Wizsnicz helységében virágzott, az ottani híres cadik vezetése mellett. Mikor azután a cadik fiát R. Mendel Hagert Felsővisóra választották meg főrabbinak, a „Jesivász Bész Jlszoel“ Visóra tette át székhelyét. A jesiva menzával kapcsolatos, ahol a böcherek igazán jó eljárást kapnak. De ennek megfelelően nagy teljesítményt is kívánnak tőlük: reggeli 4 órától este 9-ig kell tanulniok kellő ellenőrzés mellett. Minden héten van kihallgatás. A kihallgatás után minden növendék indexébe beírják a heti tanulmány eredményét érdemrend megjelöléssel. Három osztályzat van: Alef (elsőrendű), Bész (közép) és Gimel (pót-

táló személyeskedést minden jó izlésű ember vissza fog utasítani és csak méltányolni fogja Rappaport-Hartstein igazságszeretét, a mely — miután már egyszer kérésünkre elhatározta magát nyilatkozattételre — nem volt tekintettel arra, hogy Jesájó óta úgy van mindig: »göggel fölényeskedik az ifju az idősebb felett és a könnyű fajsulyu az érdeműs fölötte.« (»Jirhávü hánáár bezókén vehánikle bánichboda«.)

lásra szoruló). A növendékek 3 csoportba oszlanak. Minden csoportnak meg van pontosan állapítva a tanterve és tananyaga. Az első csoport anyaga siür (folytatolagos penzum) és szüggjek (válogatott fejezetek tanulmányozása a kommentár-irodalommal). A középső csoport az alsó csoport tananyagán kívül a Jajre Déo-t tanulja. Míg a felső csoport, amelyben igen sok növendék már birtokában van a vallási döntésre felruházó bizonyítványnak (hatórász hajróó) a Jajre Déo-t, a „Peri Megódím“ nagy kommentárral együtt tanulja. — Itt jegyzem meg, hogy a jesivának van külön havi folyóirata. A jesiva gazdasági ügyeit Gärtner Hermann elnök és Vogel Lévi alelnök intézi. Buzgókodásuk minden dicséretet érdemel. G.

Orth. Maceszt

bármily mennyiségben, olcsó árak és előnyös feltételek mellett szállít, továbbá csak Gizellamalmi lisztet sütésre vállal EPSTEIN SÁNDOR orth. pászkasütődéje, Tiszafüred. — Telefon 31.

Hofehérre csak Wesilla mos

Ceres-ételzsir

Husvétli áru, חסד ב"ח a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemegé- és élelmiszerüzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461—92, 93, 94. J. 408—92

Csak Goldberger festőt kérünk!

GOLDBERGER SÁM. F. és FIAI RT

összes gyártmányal, ugymint:

kékfestő karton, frenche, creppe, gyapju és pamut-delain, cloth, serge, valamint sima és nyomott

Bemberg-selymek, barchet-flanel, valamint fejkendők kizárólag kereskedők részére kapható

Reiner Károly Részv.-Társ.

textiláru bizományi nagykereskedésében

Sürgöncy: Reingold. Tel.: J. 392—12.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 44. (Garsy-tér sarok.)

Rabbik a törvényhatóságokban

A képviselőház szerdai ülésén nyújtotta be jelentését az új igazgatási javaslat referense. A mint a jelentésből kitűnik, a 25 vármegyében összesen 246 lesz a vallásfelekezetek képviselőinek a száma. Ezek közül a zsidó felekezetet 10 rabbi képviseli, vagyis az összlétszámnak 4.5 százaléka. A zsidó felekezetnek 25 vármegye közül csak 10 vármegyében lesz képviselője ezek a következők: Pest, Szolnok, Somogy, Zala, Szabolcs, Heves, Vas, Borsod, Zem-

plén és Szatmár, mindegyikben egy-egy képviselő. A törvényhatósági városokban összesen 43 az egyes vallásfelekezetek képviselőinek száma és ezek közül hárman képviselik a zsidóságot, vagyis az összlétszámnak 6.9 százaléka. Tíz törvényhatósági város közül csak háromban, nevezetesen Debrecenben, Miskolcon és Győrben lesz a zsidó felekezetnek (rabbi) képviselője. A vármegyéket és a törvényhatósági jogú városokat együtt számítva 289 képviselője

lesz a vallásfelekezeteknek, ezek közül 13-an a zsidókat képviselik, százalékos arányban kifejezve 4.8 százalék.

A javaslat arról is szól, hogy ahol különböző szervezeti (orthodox, neológ) hitközségek vannak, mely szervezet rabbija fogja a zsidó felekezetet képviselni. A javaslat szerint a legnépesebb hitközség rabbija lesz a felekezet képviselője.

A szatmári hitközségből

— Ottani tudósítónktól —

Egész Erdély, sőt azt lehet mondani, hogy a régi Magyarország egész orthodoxiájának figyelme szegeződik Szatmár felé, ahol most van eldülőben a főrabbi-kérdés és talán a hitközség jellegének s jövőjének irányának minéműsége. Amit a »Zs. U.« mult száma közöl a várható döntésről, az a R. Joél főrabbi-ságát propagáló csoport köréből eredő óhaj, de egyelőre nem tény. Jelenleg a helyzet a következő:

Február 25-én összeült a beszédin, amely hivatva van dönteni a hónapok óta folyó szatmári hitközségi harcban. A beszédin délelőtt 11 órakor alakult meg a következőképen: Elnök Klein Jakab halmai főrabbi, tagok: Éliás Salamon szamosújvári, Rosner Juda székellyi, Küntlicher Herman n. szebeni, Sperber Dávid brassói, Katz Salamon ruszkovai főrabbi és Grosz szigetvári. A felek nevében megjelentek a hitközségi párt részéről: Spiegel Dávid, Feidmann József, Wieser Dávid, Grosz Dávid képviselők, továbbá perbe-

li ügyvivői minőségben: Rosenberg Saul ujhértói főrabbi és Weisz Sámuel nagysomkúti hitközségi elnök, jegyzői minőségben Friedmann József, Szeben. Freundék részéről: Drummer Sámuel, Pákesz Léb, Schwarcz Solem, Freund Ignác képviselők, továbbá perbeli

ügyvivők Rubin Oser radnai főrabbi, Brach Juda Szatmár és mint jegyző Leuchtag Éliás. A tárgyalás helyét rendőri kordon őrzi, a tárgyalás a nyilvánosság kizárásával folyik.

A viszályok közepette örvendetes jelenség a széles körben tapasztalható Tóra-szeretet és Tóra iránti áldozatkészség. A »Tomche Jesivosz« mozgalom igen népszerű. Erre tanubizonyoságot szolgáltatott az elmúlt szombat, amidőn az itteni templomban felavatták özv. Kaufmann Dávidné urnó által adományozott széfer tórát.

Az adományozó, fiának, Kaufmann Jenőnek, halálos betegségéből való szerencsés felgyógyulása alkalmával ajánlotta fel a tórát, a mely mintegy 100 ezer lei értéket képvisel. Az új Tóra előtt a Tomche Jesivosz javára 20 ezer leit snöderoltak.

A tóra-tanulás egyik gócpontját reméljük az új dájen körül szemlélni nemsokára. A szatmári hitközség ugyanis megválasztotta dájennak az ujhértói Reb Solem Eliezernek tehetséges fiát.

Hirdetmény.

A budapesti aut. orth. izr. Chevra Kadisa tagjai értesítetnek, hogy f. évi március hó 19-én (Zajin Adar séni) d. u. 3 órakor a hitközség disztermében (VII. Dob-u. 35.) az

évi rendes közgyűlés

tartatik meg. Egyben értesítetnek az orthodox hitközség tagjai, hogy a Chevra Kadisa előjárósága új tagok felvétele céljából f. é. március hó 12-én, kedd, 13. szerda, 14. csütörtök, 17. vasárnap és 18-án hélfőn, d. u. 6-8-ig, továbbá vasárnap, márc. 17-én d. e. 10-1 óráig üléseket fog tartani és felhívának mindezek, kik a Chevra Kadisa kötelekébe magukat felvételni óhajtják, hogy e célból a fent jelzett napok valamelyikén az egyet irodájában (VII. Kazinczy-u. 41. I. em.) megjelenni sziveskedjenek.

Budapest, 1929. február hó.

Az Előjáróság.

Divatkötőde harisnya szemfelszedés, fejelés, talpalás, javítások. — Raktáron pulloverek, mellények, harisnyák minden minőségben. Mosást, festést vállalok. — **Oppmann, Bpest,** Kisdiófa-ucca 9. szám. — Szombaton zárva. —

A rádióról és az esőről

Amint a Zsidó Ujság mult számából látom, utalás történik a Talmud (Jojmo 21) ama kijelentésére, hogy a »ridió« hangja a világ egyik végétől a másikig halad. A rádióval való azonosításnak Szerkesztő ur szerint ellentmond Rási véleménye, amelynek értelmében az eső angyalát hívják így.

Legyen szabad ezzel kapcsolatban felemlítenem egy beszélgetésemet, amelyet a munkácsi főrabbi, R. Chájim Előzor Spirával folytattam az elmúlt chanúko alkalmából. Szóba került a rádió halachikus szempontból és ekkor a Jojmo traktátus fent említett helyére vonatkozólag a következő szellemes és figyelmemért megjegyzést tette:

— Rási szerint »ridió« a föld esővel való megtermékenyítése fölé rendelt maloch neve. Tudjuk, hogy a rádió működését a borus, esős idő zavarja. Tekintetbe véve, hogy az ismert kijelentés szerint »én maloch echod ajsze sté

selichojsz«) egy angyal csak egy küldetést végez egyszerre, esős időben a »ridió« működése Rási szerint más irányba lévő beállítva, a Teremtő által a rádióban zavarok keletkeznek. Rási magyarázata tehát nem mond ellent an-

nak, mintha a gemóre nem célozhatott volna a rádióra.

A gaon megjegyzésén gondolkodva, bizonyítva látom bölcselnéket ama kijelentését: »a tudósok könyved beszélgetéseit is kell és érdemes tanulmányozni.« (»szichász chülin sel talmidé cháchómim...«)

Brisz Ferenc főrabbi,
Biharnagybajom.

A tankönyv, a lüäch és az imakönyv

A »Zsidó Ujság« multkori számában megjelent kis hír, a mi izr. népiskoláinkban használt tankönyv »disznó gömböcéről« megérdemli a legkomolyabb figyelmet. Ép oly helyes, hogy a »Zs. U.« szövegét te annakidején a lüäch-ban észrevett hibákat és nagyon helyesen járt el, amikor rámutatott a hibák következményeire, majd kimondta a szentenciát, hogy a közhasználatnak csak hibátlan, tökéletes művet adjunk át. Mennyire inkább áll ez héber kiadványainkra, különösen imakönyveinkre. Vigyáznunk kell, hogy az ifjúság kezébe adott imakönyv hibamentes legyen, nehogy értelméből kiforgatott imaszöveget tanuljon be a tanuló, ami annál könnyebben történhetik, meg, mert a szó szerinti szöveg még akkor nem igen ismeretes előtte. A már betanult, megszokott imákon javítást végezni meg igen nehéz dolog. A Fürediféle, magyarra fordított eléggé elterjedt imakönyvről van szó. A családhoz az iskola útján kerül és különösen a vallásos házak hölgytagjai for-

gatják előszeretettel, mert a magyar nyelvű utasítások könnyen kezelhetővé teszik. Szembetűnő benne a sok pontozási hiba és a nyomtatás körül tapasztalható gondatlanság, amire az oldalak alsó soraik összehelyesített betűi és szavai mutatnak rá. E fogyatékoságok a szövegnek más értelmet adnak, vagy éppen az értelmét veszik el, jellemzésül rámutathatok az »oz jósir« utolsó két mondatában előforduló négy jellegzetes hibára, mely végig vonul az egész könyvön. Alapos korrektúrára szorul az egész könyv. Megtehető ez lelkiismereti alapon is, de a kalkuláció sem lehet ellene, mert évi néhány ezer példánynál ennek költsége elenyészően csekély.

Az ünnepi imáságos könyvek (máchor) ugyancsak rászorulnak a felülvizsgálásra, mert azokból egész sorok, szakaszok maradtak ki, a kellő gondosság hiánya miatt. A hiányok pótlása és a kiadványok hibátlansága csak emelheti a kiadó cég erkölcsi és anyagi hasznát. Schiffer Izidor.

Wesilla mosás a legideálisabb

Dr. Oetker RECEPTKÖNYV

148 színes képpel illusztrált receptet tartalmaz. — Kérje minden fűszerkereskedésben.

Ara 30 fillér.

Ha a fűszeresnél nincs, forduljon közvetlenül hozzánk: Dr. OETKER A. gyárhoz, Bpest, VIII., Conti-u. 25

של פסח
HUSVÉTI ÁRUT
ez évben ismét készíti az ismert kitűnő minőségben, szigorúan rituális előírás szerint
Schreiber Simon,
az egri főtiszt. főrabbi ur felügyelete alatt a
FRANCK HENRIK FIAI R. T.
Iroda: Budapest, I., Budafoki-út 64. szám.
Levél cím: Budapest 113. Postafiók 5. • Telefon: J. 386-13 és J. 386-93.

Ki-sziszó heti szidrához

Irta: Halász Fülöp.

A hajdani zsidó népszámlálásról, melyről e heti leckénk elején olvassunk, bölcseink azt jegyzik meg: *Avróhom*-ot avval áldotta meg I-ten, hogy utódai a csillagokhoz hasonlítsanak, *Jiczchok*-ot pedig avval, hogy utódai annyian legyenek, mint a fővény a tenger partján, *Jákoju*-ot végül avval, hogy ivadékai olyan számosak legyenek, mint a föld pora.

A csillagokról azt jegyzik meg bölcseink, hogy azoknak különböző fokozatai vannak. Vannak kisebbek és vannak nagyobbak, de egyben közösek: abban, hogy valamennyien pontosan futják meg pályájukat. Tehát Izráel sarjainak is arra kell törekedniök, hogy annak dacára, hogy különböző helyeket foglalnak el a társadalom ranglétráján, egyben meg egyezzenek: a közös izráeli, éle hivatalához való rendületlen ragaszkodásban, a Tóra égi fényének odaadásteli visszasugároztatásában, hogy szerte-széjjel hintsék e földi tereken a Tóravilágosságának fényes magvait. Miként a csillagok ott fényeskednek az égboltozat sötét kárpitján az egyik végétől a másikig.

Jiczchok azt az áldást kapta, hogy ivadékai annyian legyenek, miként a tenger fővénye, mely meg nem számolható sokasága miatt.

A tengernek hullámai elnyeléssel fenyegetik a szárazföldet, de *Jób*-nak szép szavai szerint, I-ten „kaput és reteszeket” helyezte a tenger vize elé, hogy el ne hagyhassa öblét és azt mondja: „Eddig így és ne tovább!” „Itt megtörik a te gögös hullámaidnak hatalma.” Izráel is a tengerpart fővényéhez hasonlít. Szennyes hullámok gyanánt nyalóssa körül őt a népek gyűlölete, de az igaztalan gyűlölködésnek eme szennyes áradata megtörik az ő I-ten megsegítette ellenállásán.

De a csillagok bizonyos távolságban vannak egymástól, az egyes homokszemek sem tapadnak egymáshoz. Ennek okáért Izráelt ama áldással is illetni kellett, hogy a föld

porához hasonlítson. A por, hogyha nedvesség, víz éri, egymáshoz tapad. Ekként Izráelnek is össze kell tartani.

„Im ajlim, ajlim ad lákajchovim... — ha Izráel felfelé halad, úgy a csillagokig ér; de hogyha lefelé süllyed, akkor a föld porába esik”, tanítja a Talmud, vonatkozással a fentebb megemlített szentirási versekre. Csak addig haladhat felfelé, míg a csillagokig nem ér. Azaz, amíg nem követi az egymástól megszűnő távokra eső csillagoknak példáját. Mert mihelyest azok példáját

kezdi követni, azaz Izráel fiai eltávolodnak egymástól, mindegyikük önálló csillagnak tartja magát, mely minél nagyobb távolságra szökik csillagtestvéreitől, akkor rögtön megszűnik a felfelé való haladás, akkor süllyedni kezd Izráel, miglen a föld poráig süllyed. De mihelyest port ér, azaz süllyedésében elérte a mélypontot, s megszívleli a por által nyújtott példát, mely por, hogyha eső éri, összezapad, egymáshoz ragad, akként Izráel is — szervezetein belül — szorosan összetart, kitépi hitközségei kebeléből a viszályosodásnak, pártoskodásnak, gyűlölködésnek átkos megrögnövényét, akkor megszűnik a süllyedés és újból felfelé kezd lendülni Izráel sorsa...

A miskolci Chevra Kadisa jubileumi diszközgyűlése

Lélekemelő közgyűlés keretében ünnepelte február 17-én a miskolci Chevra Kadisa alapításának 160 éves jubileumát. A diszközgyűlés egyben meleg és szeretetteljes ünneplésben részesítette azokat a tagokat, akik négy évizedet meghaladó idő óta vesznek részt a Chevra Kadisa emberbaráti munkájában. Az ünnepelték izlésesen kiállított diszközlevelet kaptak névszerint és a felvétel sorrendje szerint a következők: Spiegel Ignác, Friedmann Sámuel, dr. Klein Ignác, Győri Ödön, az orth. izr. hitk. diszelnöke, Deszberg József, Grosz Izráel, Weisz Herman, Brodman József, Princz Jakab, Deutsch Herman, Drucker Ignác, Drucker Herman, Pollák Lajos, Domán József, Grünberger Péter, Schwarz Vilmos, Kohn Miksa, Róth Géza, Neuman Armin, Lázár Miksa, Domán Fülöp, Müller Armin, Gotthilf Dávid, Wächter Adolf és Fried Mór.

Héthársi Neumann Adolf elnöki megnyitója után küldötségek hívták meg Austerlitz Sámuel főrabbit, akit a nagyszámú közönség lelkesen ünnepelt. A hallgatóságot magával ragadó ünnepi beszédben méltatta Austerlitz főrabbi a Szentegylet jelentőségét, a felebaráti szerelmet és jólékonyság áldásait és szívehezszólóan üdvözölte a jubiléumokat, valamint az egy-

letnek ezen alkalommal belépett új tagjait. A jubiléumok nevében dr. Klein Ignác ügyvéd és Győri Ödön hitk. diszelnök, az új tagok nevében Strausz Hermann vallás-tanár mondott köszönetet. Most a diszközgyűlés vendége, az éppen Miskolcon időző dr. Bródi Ernő orszgy. képviselő emelkedett szólásra és tett vallomást amellett, hogy a vallásos gyülekezet ezen lélekemelő ünnepe egyszerű lelki hatást váltott ki belőle. Egyben örömeinek adott kifejezést afölött, hogy „a Szentegyletben együtt látja azokat, akik magas pozícióba jutva se hagyták el őseik hitét, mert áruló az, aki magasba jutva, elfordul azoktól, akik közül származik és akiknek vállain emelkedett fel...” — Este Chevra-szüde volt, amelyen Austerlitz főrabbi, Gottlieb szefárd rabbi, — dr. Venetianer Jakab, dr. Bródi Ernő és Strausz Herman mondtak *divré tajró*t, illetve felköszöntöket. — A jubileumi ünnepség rendezése körül különösen Halmos Henrik választmányi tag és Strausz Ignác főjegyző szerepek érdemelt.

— Rabbí özvegye ezúton köszöni a küldött adományokat. A hideg beálltával még nagyobb nyomorban tengődik beteg leányával, kérve-kéri a hitestvéreket, hogy bármily összeget küldjenek részére „Nagy miezví” jellegűre a kiadóba.

Amikor a cár eladta a zsidókat...

Abban az időben, mikor Viktória angol királynő trónra lépett, ünnep-ünnep után lángolt fel az angol fővárosban. Császárok és királyok jöttek a koronázáshoz és az ifjú királynő nagy lakomát rendezett az ő tiszteletükre. A legfényesebb lakomára meghívta minisztereit és legfőbb lordjait is. Meghívta Mózes Montefioret is, aki az ő első tanácsadója volt.

A tüzes bor megoldotta a császárok és királyok nyelvét és valamennyi eldicsekedett gazdagságával és hatalmával. Az egyik elmondta, hogy hány gazdag tartománya van, a másik dus kincseit dicsérte, a harmadik a hadseregét magasztalta. Ekkor felállt első Miklós orosz cár és így szólt:

— Engem a világ legnagyobb birodalma ural. Annyi az én népem, mint a tenger homokja. Dus kálók a világ minden kincsében de azért mégsem teljes az én boldogságom, mert tulok zsidó lakik az én országomban és nem tudok szabadulni tőlük.

A cár kemény beszédje felháborította sir Mózes Montefioret. Felállt, mélyen meghajtotta magát a cár előtt és így szólt:

— Én megtudnám szabadítani, Felség, a zsidóktól, akik, úgy látom, terhére vannak.

— Hát, hogy hajtáná végre ezt a nagy csodát? — kérdezte kíváncsian az orosz cár.

— Ugy, hogy megvásárlom, Felség, az orosz zsidókat. Minden zsidóért, akár férfi, akár nő, Felségnek három rubelt fizetek.

— De elhagyják ekkor a zsidók az országomat? — kérdezte az orosz cár.

— Egyetlen zsidó sem marad akkor Oroszországban — felelte sir Mózes Montefiore.

A cárnak nagyon tetszett Montefiore ajánlata. Nagyszerű üzlet az, gondogatta magának. Nemcsak, hogy megszabadulok a zsi-

dóktól, de még pénzt is kapok értek. Ennélfogva meg is kötötte mindjárt az alkut és abban állapodtak meg, hogy Montefiore 3 hónap múlva eljön Oroszországba, leteszi a pénzt, és elviszi a zsidókat.

Mikor a cár a londoni ünnepségek után visszatért Szentpétervárra, gyűlésre hívta össze a minisztereit és szenátorait és elmondta nekik, milyen nagyszerű üzletet kötött ő Londonban.

De a főméltóságok nem voltak elragadtatva az üzlettől. A pénzügyminiszter kétségbe volt esve és meg is mondta a cárnak:

— Rossz üzletet csinált Felség. A kincstár most minden zsidó után, akár férfi, akár nő, 40 rubelt kap esztendőnként. És Felség három rubelért kótyavetyélte el a zsidóit?

A cár megijedt.

— Hát most mit csinálunk? — kérdezte szorongva.

— A bajt — felelte a miniszter, elhárihatom. Felséged is tudja, hogy kaftánjáról és tincseiről (pajesz) ismerik meg az orosz zsidót. Ha most Felséged ukázt adna ki, hogy minden zsidó vesse le a kaftánját és vágja le a tincseit, akkor egy sem fog többet zsidót formázni. Amikor pedig Montefiore ur idejön és követeli a zsidóit, akkor átadjuk neki néhány ezernyi karaitánkat (akik nem hisznek a talmudi hagyományban) és azt mondjuk neki, hogy rajtuk kívül más zsidó nem is él Oroszországban.

A cárnak megtetszett ez a javaslat és elfogadta. Mikor Montefiore aztán Szentpétervárra érkezett, így szóltak hozzá:

— Mi csak a karaitánkat ismerjük el zsidóknak és át is adunk Önnek minden karaitát, fejéknél három rubelért, ahogy azt Ófelségé kialakdta.

Mózes Montefiore észrevette a

fondorlatot és nagy haragra gerjedt. Elutazott Szentpétervárról és meg sem állt, amíg Vilnába nem érkezett.

Abban az időben gróf Potocky volt Vilna főkörmányzója. Mikor ez meghallotta, hogy az angol királynő első tanácsosa érkezett a városba, meglátogatta és illőképpen üdvözölte.

Javában beszélgettek, mikor az ajtónálló jelentette, hogy a cár Ófelsége sürgős levéllel futárt küldött Montefiore után. A főkörmányzó behívatta a futárt, ez meg a cár levelét tiszteletteljesen átadta Montefiorenek. Montefiore meg-megforgatta a levelet, aztán anélkül, hogy megnyitotta volna a borítékot, maga mellé tette.

Gróf Potocky nagyon csodálkozott emiatt.

— Nem illik olvasatlanul félretenni a cár leveleit. Hiszen lehet, hogy fontos parancs van abban.

— Szombat van — felelt Montefiore — és megszegném a nap szentségét, ha a levelet felbontom.

Erre gróf Potocky a levél után nyit, hogy felbontsa. De Montefiore megakadályozta ebben:

— Nem engedhetem meg, hogy ilyen magas állású férfi, mint Ön, kiszolgáljon engem.

A kormányzó erre becsöngette szolgáját és megparancsolta neki, hogy bontsa fel a levelet. A szolga engedelmességedet. De alig, hogy a levelet borítékjából kivette, megrázkódott, kitérta a két karját és mintha villám sújtotta volna, a földre zuhant. Mert a levél át volt itatva gyilkos méreggel, amely gyorsan hatott.

Montefiore tudta, hogy ezt a halált neki szánta az orosz cár. Nem is tévovázott sokat, hanem gyors elhatározással elutazott. Mikor visszaérkezett Angliába, nyomban a királynő előtt jelentkezett és elmondta neki, hogy milyen veszedelem fenyegette őt Oroszországban.

Az angol királynőt felháborította az orosz elvetemültség és hadat üzent az orosz cárnak.

Igy vezetett a szebasztopoli csatához a cári szószegés.

Bostanai . . .

A Zsidó Ujság megindulásakor, 1925-ben közölte Lehmann regényes történeli elbeszélését, a Bostanai-t, Mi a népszerű művet 1926-ban több ezer példányban könyvalakban is kiadtuk, amit azonban a közönség csakhamar szétkapkodott. Sok olvasónk óhajának teszünk eleget, amikor most a Bostanai (helyesebben: Bustenoi történetét dióhéjban közreadjuk.

Réges-régen élt Perziában egy király, aki esküdt ellensége volt Dávid király házának. Ez a kegyetlen király szerte az egész országba kémeket küldött szét, hogy puhatólják ki, van-e még valahol maradéka Dávid sarjadékának és ha ráakadnának még egy királyi ivadékra, azt könyörtelenül gyilkolják le. Már az utolsó sarjadék is elpusztult. Fialat férfiu volt ez, alig néhány hónapja házasodott meg. Özvegye, mikor szüleihez menekült, hogy oltalmat keressen, megdöbbenve állott meg a pusztához előtt, melyből apját és anyját már elhurcolták a kegyetlen poroszlók.

De a király véres terveibe bele-vágott egy szörnyű lídercnymá-sos álom. Azt álmodta, hogy virágzó gyümölcsök kertben, mámoros illatu virágok között sétál gyü-lölettől eltorzult, vad arccal és fej-szével levágja az ágakat. Így ment végig dühös pusztítással a gyö-nyörű kerten, de mikor egy föld-ből kisarjadt gyöngye galyat akart agyonzuzni, egyszerre csak kicsa-varták kezéből a baltát. Egy óriás természetű öreg ember pattant eléje s úgy vágta homlokod a fejszéjé-vel, hogy a vére kicsordult. A ki-rály az ütéstől elszedülve a földre zuhant, jajveszékelve könyörgött:

— Irgalom! Bocsáss meg! Mit vétettem neked, hogy meg akarsz ölni?

— Nézz körül, — szólt zord hangon az aggastyán; — életem egyetlen szépségét, kertemet zuz-tad szét és most véres keziddel

az utolsó ágacsokát is ki akarod irtani!

A király alázatos hangon felelt:

— Tudom, nagy bünt követtem el. De esküszöm neked: erre az utolsó ágacsokra úgy vigyázok, mint a szemem fényére. Ápolni fogom, hogy gyökeret verjen, megizmosodjék és meglátod, belőle fog megújulni kerted virágzó szépsége. Bocsáss meg!

Az álomkép eltűnt, de mikor a király felébredt, homlokán ott tángolt a seb és aludt vér szennyezte be párnáit.

Másnap a király a birodalom legbölcsebb mágusait magához hívatta, hogy álmát megfejtse velük. Amikor senki sem tudta megmagyarázni a véres éjszakát, az egyik bölcs nekibátorodott és így szólt:

— Uram királyom! Te is tudhatod, hogy a legokosabb emberek a zsidó nép fiaiból valók, kiváltképen pedig azok, akik Dávid házából származnak. Hiszen amikor Nevüchádneccart, Babylon királyát és unokáját Bélsaczar rettenetes álomlátások gyötörték, Dávid egyik utóda fejtette meg az álmot, amely be is teljesedett. Hozsd ki tehát a börtönből Dávid valamelyik ivadékát és azt hiszem, kívánságod teljesülni fog.

A király ráállott a tanácsra, de a foglyok, mikor a poroszlók értük jöttek, nagyon megijedtek, mert nem tudták, mit akarhat tőlük a király. Ekkor önként jelentkezett az az öreg zsidó, akinek végét, mert Dávid véreből származott, megölték. Rongyos ruhájában vitték a király elé, aki elmondta neki álmát. Néma csend ült a terem, mikor az aggastyán megszólalt:

— A virágos, gyümölcsös kert, amelyben jártál, Dávidnak, Izráel királyának nemzetségét jelenti. Te és fejszévedel törtél be a kertbe és elpusztítottad gyümölcsöit,

aminthogy a te parancsodra irtották ki utolsó izziglen a királyi család maradékait. Utoljára egy fiu pusztult el a hóhér pallósza alatt: özvegye maradt csak életben, akinek szüleit és rokonságát a tömlöcbe vetetted. Tud meg, hogy az a hatalmas, óriástermetű aggastyán, aki a fejszét kicsavarta a kezéből, maga volt Dávid, az I-tentől fölment király. Te azt a szörnyű gondolatot forradtad magadban csak nemrégiben, hogy megöleted azt a fiatal özvegyasszonyt is, aki a szíve alatt hordja a királyi nemzetség utolsó sarjadékát. De azt mondtad, hogy megbánod cselekedetedet. Ne felejtse el: megígérted!...

És felelt a király: Ime, én szavam állom, melyet Dávidnak, a fölment királynak adtam. Hozd ide azt az özvegyasszonyt és én a fuvó szétől is óvni fogom.

— Én vagyok az apja ennek az asszonynak — felelt szilárd hangon az öreg fogoly — az én vöm volt Dávidnak utolsó sarja.

A király könnyezve szólt:

— A holtakat már föl nem támaszthatom, de az élők élvezni fogják gyöngédségemet.

Ugy is lett. Az özvegyasszonyfiat szült, akinek neve Bustenoi lett, ami kaldeus vagy perzsa nyelven kertet jelent. A gyermek minden testi és lelki szépséggel megvolt áldva s mikor egyszer a király elé járult, annyira megnyerte az uralkodó tetszését, hogy reszgelüszó-vá tette, vagyis birodalmának legfőbb zsidó emberévé. Az utcán lovas herold hirdette előtte: »Ez az a férfiu, akit a király a zsidók fejévé tett, hogy mindenki tisztelje és becsülje!« Bustenoi-nak mindig szabad bejárása volt a királyhoz és mikor az arabok kerültek uralomra, Omár kalifa is szeretetébe fogadta Dávid ivadékát, sőt Jezdegernek, az elfogott perzsa királynak leányát is nőül adta hozzá. Réá értették Jesájó próféta látnoki szavait: »Dávid házának megmenekült sarjadéka ismét gyökeret ver és gyümölcsöt fog hozni...«

Wesilla mosás a legtakarékosabb

A zsidók újabbkori történetéből

A tizenhetedik század második felében fél Európa zsidóságát és az egész Keletet egy szmirnai zsidó »messiás«-ként való föllépése ejtette lázas izgalomba. Mint a natikus, éghitű rajongó kezdte, ügyes üzletemberként folytatta s mint renegát fejezte be csodálatos pályafutását. Sábse Cvi-nek hívták.

Mi volt Sábse Cvi négy évig tartó lelki uralmának titka? A keleti zsidóság még a csontjaiban érezte a kozákháboruk retteneteit Oroszországban. Az elnyomatás és a szenvedés mindenkor melegágya volt a Messiás-hitnek és a misztikumnak. Nemcsak Keleten, de Hollandiában és Németországban is ellenállhatatlan sóvárgás szakadt ki a lelkekből a Messiás után. Ekkor lépett föl Törökországban Sábse Cvi, aki új tanokat hirdetett, új szentírást irt elő s a tömegekre gyakorolt hatása révén nem egy hitközségben rendítette meg a hagyományos ritust, a felekezeti élet szilárd alapjait. Hiába volt a rabbik tiltakozása, a pszeudó-messiás tábora egyre növekedett.

A lengyelországi zsidókongresszus kénytelen volt két delegátust kiküldeni a szmirnai Abydos-ban élő Sábse Cvi-hez, hogy meggyőződjön ennek az embernek a tudásáról, erejéről és jelleméről. A lebergi rabbinak, R. Dóvid Halévinek fia, Jesájó és Leib Herz keresték föl az ál-messiást. A tömegek féktelen rajongása mély hatást gyakorolt rájuk. Sábsezenak a kozák meszárlásokról beszéltek, amelyek alatt Lengyelország zsidósága annyit szenvedett. A »messiás« vigasztalta őket és azt mondta, hogy ő a pogromok óta állandóan vörös ornátusban jár és tőráját vörös bársonyba göngyöli, mivel azt akarja jelképezni, hogy közel a megváltás órája. Távozáskor helyeköntést adott át Jesa-

jó Halévinek, azzal, hogy ezt édes atyjának, a rabbinak szánta; vegye fel és meg fog fiatalodni. Azután dalt énekelt és folytak a könnyek szeméből... A küldöttek elmondották odahaza, milyen gazdagságot láttak Sábse »udvarában« és átnyújtották R. Dóvid Halévinek a »messiás« üzenetét, amelyben a zsidóság felszabadítását hangoztatta.

A két lengyelországi delegátus elmondotta Sábsezenak, hogy egy nagy tisztelője, Nechemjó Kojhén meg akar jelenni előtte. Sábse szívesen várta és mikor megjelent, három nap, három éjjel vitakoztak egymással. Nechemjó (aki később szintén pályázott a messiási névre) végül is leleplezte magát; ő nem hiva Sábsezenak, egyáltalán nem hisz a közeli megváltásban és nagy veszedelemnek tartja a tömegek csalóka reményeinek élesztgetését. E szavai után olyan általános volt a fölháborodás, hogy meg akarták lincselni. Csak úgy tudott menekülni, hogy a nagyvezir előtt muzulmánként vallotta magát és Sábse állítólagos forradalmi terveit elárulta. Ezt a föl-jelentést Sábsezenak a szultán elé való citálása követte. Az ál-messiás a kalifa előtt teljesen megtagadta zsidó voltát és ezzel egy csapásra megszűnt legendás varázsa a hitű zsidóságban. (Megnyuztatásáról és fölakasztásáról csak a görögkeleti krónika szól.)

Sábsezenak az izlámra való áttérése nem volt elegendő, hogy a hozzáfűződő messiás-legendát a tömegekből kiirtsa. Sokan mondták, hogy a kabalában olvasható, hogy a messiásnak, mielőtt befejezné a megváltás művét, izmaelitának kell lennie. Aggódó lélekkel ragaszkodott a sokat megpróbáltatott lengyel zsidóság ehhez az utolsó szalmaszálhoz, hogy szenvedéseit valamiképpen eny-

Kitűnő minőségű

Hutter

שר צפורה שפירא

husvétii áru, מדי שנה

kapható minden fűszer- és festékkereskedésben. — Gyártja a budapesti ortih hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461—92, 93, 94, 408—92.

hitse. A sabbatianizmus bukása és a »vezér« megfutamodása után mindig akadtak rajongók, akik a közeli megváltást hirdették. Egyik legfanatikusabb sabbatianus a magyarországi származású »Mordechaj Majchiach« volt. Kismartonban született és a város után Mordechaj Móchiach Eisenstadt-nak nevezte magát. Impozáns külsejű férfi volt, gyakran napokon keresztül böjtölt és prédikációival rendkívül mély hatást gyakorolt a tömegre. Magát prófétának, Sábse Cvi-t pedig messiásnak tartotta. Hirdette, hogy Sábse nem halt meg, hogy föl fog támadni, amint ezt különféle jelekből megállapította. Magyarországon, Cseh és Morvaországban oly nagy sikerei voltak, hogy végül saját magát vallotta Messiásnak. Olaszországban is elment, ahol eleinte meghallgatták, de mikor titkos missziójáról beszélt, amellyel Rómában a messiási kort akarja előkészíteni s közben kifecsegte, hogy a cél érdekében hajlandó ruhát cserélni, más szóval: a keresztény hitre áttérni, mindenki elfordult tőle. Csehországban is elvesztette a talajt és csak Lengyelországban talált hívőkre, akik közt haláláig tekintélye volt.

קהל מבשר ואומר

עם איש ערשענין ספר אמרי מאיר פערציין דרשות מההנהיג מ' מאיר טענענבוים וציל האנדוק פילעק. מאיר טענענבוים 1/4 באגן 156 וישען פיינס פאפיער צו בעציעהען ביים הערויסגעבער:

Rabbiner Tannenbaum,

Moldava n/B, Slovakei (SZEPSI).

Post scheckkontó Prag. No. 69-773

Bpest., 59-651

Preis broschürt samt Portó P 4-20

gebunden P 4-70 Prachtband P 5

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Ki sziszó, Adar 1., 20.
Sabosz kezdete (Bpest): 5 óra 15 p
„ kimenetele „ 6 „ 05 „

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belföldön postatakarékpénztári csekk útján (50,791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon esz-közölhető.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

Romániai olvasóinknak megfelelő utalványokat küldtünk az (évi 22 pengő) előfizetési összegnek közvetlenül hozzánk esz-közölendő postai beküldésére. Az összeg a postán lei-ben fizetendő be és az összeget a hivatalnok tölti ki.

— **A hunfalvi jesiva-internátus** építése érdekében megindított széleskörű akció serényen folyik. Az eszme fontosságától áthatva, már eddig is nagyobb összegekkel járultak hozzá az akcióhoz: óbudai Freudiger Ábrahám, óbudai Freudiger Samu, Reitmann Manó, Mautner Henrik, Bunczel Márk (Budapesti), Grosz gyufagyáros (Tokaj), Bernfeld Sámuel (Debrecen) stb. A vidéken Holländer és Kun Ignác (volt tanítványok) — költséget és fáradságot nem kímélve — önzetlen ügybuzgalommal működnek közre a szent ügy sikere érdekében.

— **Orth. jótékonyág Budapestén.** Lapunk két legutóbbi számában ismerteltük azon újabb, u. n. leves- és tea-akciót, amelyet — nemes kezdeményezésre — az Orth. Népasztal (Wesselényi-u. 13) két hét óta kifejti. Újában e célra a következő adományok folytak be: Csáky-templom (Adler Vilmos gyűjtése) 102.—, Mautner Henrik 100, Fejér Lajos és Dános László kormányfő-tanácsosok 100 pengő.

— **A templomi imaszék le nem foglalható.** A miskolci kir. járás-bíróság a következő, elvi fontosságú végzést hozta a miskolci orth. izr. anyahitközség képviselő-

tében dr. Kellner Miklós hitközségi ügyész előterjesztésére: „Pk. 37706/2—1928. Végzés. H. H. végrehajthatónak, G. I. végrehajtást szenvedő elleni 150.— P tőke és jár. iránti végrehajtási ügyében a bíróság a végrehajtást szenvedő részéről 1928. december 11-én Pk. 37706/2—1928. sz. alatt beadott és az eljárás S. N. bir. végrehajthatónak az eljárása ellen irányuló előterjesztésnek, mely szerint a végrehajtató javára végrehajtást szenvedett ellen 150.— P tőke és jár. erejéig a 7644/2—1928. sz. végzéssel elrendelt kielégítési végrehajtás fogantatása alkalmával Pk. 37706/2—1928. sz. végrehajtási jegyzőkönyv szerint végrehajtást szenvedőnek imaszékét foglalás és bírói zár alá vette, helyt nem ad, a foglalást megsemmisíti és a lefoglalt ingót a foglalás és bírói zár alól a Pk. 37706—1928. sz. végzés hatályon kívül helyezése mellett feloldja és az iratokat a jelen végzés jogerőre emelkedése után a végrehajtás szabályszerű lefolytatása végett S. N. bir. végrehajthatónak visszadja. Indokok: 1908. tc. 2. S-ának 1. pontja értelmében az i-tentiszteleti és gyászszertartásokra közvetlenül szánt tárgyak, valamint az i-tentiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvények a végrehajtás alól ki vannak véve és ennél fogva még a végrehajtást szenvedőnek beleegyezésével sem foglalhatók le, stb. Fenti végzés Pk. 37706/3—1928. sz. végzéssel a miskolci kir. járásbíróság által jogerősnek nyilvánított.

— **Egy orth. házaspár halála.** „Háneehóvim veháneimim bechájehem üemajszom laj nifródi — a szeretettek és a kedveltek életükben-halálukban nem váltak meg egymástól. . . Mely gyászba borult a budapesti jeles Sternberg-család. A sors kifürkészhetetlen akarata úgy kívánta, hogy az érdemekben megőszült R. József Sternbergnek 3 hét előtt elhunyt vejét, Radó Adolfot csakhamar annak gyöngéd, fiatal hitvestársa a sirba kövessse. Az agg apa és a még a szomorúságból alig felocsudott, kiterjedt rokonságban könnyfakasztó a hirtelen teljesen árván maradt négy gyermek bánata és sorsa. A család gyászában osztozik az egész budapesti orthodoxia, melynek impozánsan megnyilvánult részvételével kísérték utolsó útjára a gyermekeitől oly tragikusan, korán elszakított anyát. Steif Jonathan

rabbi és Abrahamsohn rabbi-vezértitkár bucsuztatták szívhezszólóan. Szem nem maradt szárazon, midőn a család részéről Feldmann Izsák vett örök bucsut az elhunytól. Áldás emlékére!

— **Kitüntetett igazgató-tanító.** A kultuszminister Klein Gyula szombathelyi orthodox elemi iskolai igazgató-tanítót, aki immár több mint 40 esztendeje a kultúra igazi harcosa és mint tanító generációkat nevelt, buzgó és eredményes szolgálatának elismerése mellett díszoklevéllel tüntette ki. Hazafias és vallásos szellem hatotta át hivatásának teljesítésénél és a haza szereteténél, a mély, megingathatatlan vallásosságot véste hosszú pályafutása alatt tanítványainak lelkébe.

— **A balatonfüredi Chevra Kadisa** Adar 1. 7-én chevra-szüdet rendezett. Előzőleg a templomban Goldstein Ezra főrabbi tartott nagyszabású heszpedet Mejsze Rabénüről és az év elhunyt nagyjairól, majd a hitközség nagytermében kezdetét vette a szüde, melynek keretében sok értékes felszólalás hangzott el. Goldstein Ezra főrabbi mélyenszántó beszéde után Weisz Miksa, a Szentegylet legrégebbi tagja az elmúlt időkre emlékezett vissza. Oblatt Sándor hitk. elnök hálással emlékezett meg Goldstein Ezra főrabbi érdemeiről, aki a folyó évben töltötte be balatonfüredi működésének tizenötödik évfordulóját, Rámutatott a fejlődésre, mely a hitközség vallási életében a főrabbi működése folyamán végbement és a melyet betetőzött a jesiva felállításával. Felszólaltak még dr. Widder Imre, Pollák Izidor, Singer Zsigmond. A szüde nagy sikere Pollák Vilmosnak, a Szentegylet agilis elnökének érdeme.

— **A gyömőrei jesiva** kis-purim napján szijüm-ünnepélyt rendezett Bovo Kámo-ra, amely alkalommal számosan ellátogattak Gyömőrére a volt tanítványok közül. A főrabbi magasszárnyalásu hadron-ja után következő szijüm-lakomán Lebovits B. (Beled), Steiner J. (Veszprém), Feldmann F. (Ujfehértó), Fränkl A. (Beled), Braun D. (Pápa) jesiva-növendékek mondtak tartalmas psetliket. Az ünnepély előkészítésén Schiffer B. (Pápa), Steiner J. (Veszprém), Handelsmann (Csorna), Kohn B. (Soltvadkert) és Eichel M. (Budapest) jesiva-növendékek fáradoztak.

— **Egy antiszemita hamisítvány Magyarországon.** „Ción bölcseinek jegyzőkönyve“ címen egy cári Oroszországban élt pápa a leglehetősebb aljasságokat írta össze a zsidóságról. Ción bölcsei — így írja — „összejöttek s elhatározták, hogy a szabadkőmivesi páholyok segítségével megszerzik a világhatalmat“. Ezt a képtelen ostobaságot lefordították már több európai nyelvre. Értéketlen, hogy az 1919—21. korszak tomboló sajtó-antiszemizmusa nem vetette magát e pompás témára. A mulasztást helyre akarta hozni most egy különítmény, a mely az elmúlt idők ébredő mozgalmából ismert Kovács Árpád neve alatt ki akarta adni a fércmunkát. A budapesti büntető törvényszék vádtanácsa azonban a múlt héten helyben hagyta a vizsgálóbírónak ama végzését, hogy a könyv lefoglalandó.

— **Plébános a szombat ellen.** Ha a zsidó nem tart szombatot, destruktív s ronja a romlailan keresztény nép vallásos érzületét. Ha viszont a zsidó meg akarja ünnepelni a szombatot és azért a szombati vásárt hétfőn szeretné tartani, akkor ez a keresztények gazdasági és vallási érdekei ellen van. Minek lehet ilyen logikája? A logikátlan zsidógyűlöletnek. Ennek szolgálatában áll az a röpirat, amelyet múlt héten Szűcs Géza nagyecselusi (Györmegye) plébános Győr város ama határozata ellen adott ki, amelynek értelmében a szombati vásárt áthelyezték hétfőre. Ugy látszik, hogy a sokat hangoztatott jelszó: „a pozitív vallásuaknak össze kell fogniok a hitelenség ellen“, csak üres frázis, ha nem lehet vele ütni egyet a zsidóságon. Reméljük azonban, hogy az illetékes körök a pozitív vallás ügyét a vallás egyik politikáló szolgájával szemben is megvédik.

— **Harc a kunszentmiklósi mikvőért.** Igen jellemző és figyelemre méltó röpiratfüzetet kaptunk, amelyet Schwarcz Lipót kunszentmiklósi orth. hitközségi elnök bocsátott ki. A röpirat célja: a hitközség tagjainak figyelmét felhívni a mikvő vallástörvényi fontosságára. E figyelemzés szükségére úgy merült fel, hogy a kunszentmiklósi mikvőt, amelyet annak idején a fiatalon elhunyt R. Akivó Fischer főrabbi buzgólkodására renováltak, — nem igen használják, mivel a hitközség egyes tagjai azt hiszik, hogy a mikvő-használat valami „orthodox

ÁLTALÁNOS

közkezdveltségnek örvendenek az egész országban az

ארטה כשר וא
virstli, szalámi és
füstölthúsáru gyár
üzletes gyártmányai.

Kérje bevásárlási forrásánál gyártmányainkat!

Csomagszétküldés 5 kilogramnál franco-franco, 3-szor naponta.

Kérje legújabb árjegyzékünket.

STERN ÉS TÁRSA

orth. כשר füstölthúsáru-gyár

Budapest Nefelejts-u. 12.

Telefon: J. 458—30.

Főüzlet:

VI. Király-u. 54.

Telefon: Lipót 980-08.

fanatikus“ (?) szabvány, amely a mai időben érvényét veszítette... Schwarcz elnök az ügy érdekében csupa nem-orthodox rabbiktól szerzett be szakvéleményt. Nyilatkozik dr. Hevesi pesti, dr. Schlesinger debreceni, dr. Bernstein nyiregyházi, dr. Wallenstein pécsi, Lebovits József mágocsi, Roth Sámuel sátoraljaújhegyi, dr. Herskovics törökzentmiklósi, dr. Borsodi kecskeméti főrabbi — s mind a leghatározottabban kiemelik a mikvő fontosságát és buzdítják Schwarcz elnököt akcióját folytatására. — Mi is őszintén óhajtjuk, hogy a tekintetbe jövő hitközségi tagok lássák be, hogy nem „fanatikus szokásról“ hanem — még nem-orthodox rabbiktól is elismerten — feltétlenül kötelező vallástörvényről van szó, amely egyenrangú a Jajmkipürel.

— **A balkányi Tiferesz Bachurim** vasárnap este Bróchesz traktátusának befejezése alkalmából impozáns szijüm-ünnepélyt rendezett, melyen a főrabbin kívül a hitközség számos tagja, kik az előadásoknak állandó résztvevői, jelen voltak. — Előbbi szívroható szavakkal buzdította az ifjúságot a tóratanulás és vallásosság továbbfejlesztésére. Lichtenstein József, az egyesület elnöke és előadója rendkívül tetszést keltő, mesteri módon foglalta egybe a befejezett kézdte magyarázatát a traktátus kezdete, valamint a heti szidrára vonatkozó midrási passus jelentőségével. Az egylet nevében Genuth Dávid alelnök charifesz előadása után köszönetet mondott a főrabbi ur részéről tapasztalt határtalan készség és a jelen volt hitközségi tagok állandó támogatásáért. A könyvtár javára magas számban történt egy pénzbeli, mint könyvek természetbeni adományozása.

— **Egy szép barmiczo.** (Levél a szerkesztőköz.) Azt hiszem, hogy jó ügynek tesztek szolgálót, amidőn megírom, hogy a „Tajrász Cheszed“ egylet rabbijának, Braun Izrael urnak fia, mily kitűnő charifesz és magideszt mondott Terümo szombatján ünnepelt barmiczoján. Az egyesület megragadta az alkalmat, hogy családi ünnepet ülő rabbija iránt kifejezze tiszteletét. Braun L. előjáró ur mélyen meghatva köszöntötte a rabbi urat. A tagok pedig a barmiczoút gyönyörű serleggel és arany gyűrűvel lepék meg. A tóra tiszteletének jegyében folyt le az egész ünnep. Hamvaszér.

AZ ELHAGYOTT

— Német-zsidó regény az 50-es és 60-as évekből —

Írta: Dr. Lehmann.

8

Fordította: Grosz V.

Később nőmmel együtt Bécsbe utaztam, hol a császár tiszteletére fényes ünnepeket rendeztek. Midőn egy este a szépen kivilágított utcákon sétáltunk, hirtelen egy nő szólított meg. Mennyire megijedtem, amikor Adélt felismertem! Alig felheltem neki és feleségemmel haza siettem. Iszonyu éjjel töltöttem. Egyre visszhangzott a megvetett nő bosszúja a fülemben, vad álmok győrttek, úgy éreztem, mintha kígyó fogott volna át, hogy megöljön. Zebulon kimerülten hallgatott. Még tizenöt év után is megrendíté a visszaemlékezés.

— Másnap (folytatá Zebulon elbeszélését) órámat akarom megigazítani. Midőn szállodámból néhány lépésnyire eltávoztam, egy idegen ember szólított meg:

— Ön dr. Zebulon? — kérdé mohón.

— Szolgálatára uram! — feleltem. — Ó, jöjjön csak gyorsan egy súlyos beteghez. Kérem, jöjjön velem, nem találom hamarjában más orvost.

Én minden gyanu nélkül követtem, egy csinos házba vezetett, egy elegáns szobába. A pamlagon — Adél ült. Megijedtem, kisérőmet kerestem, de ez már eltűnt.

— Hol van a beteg? — Itt, mondá Adél, magára mutatva. Zebulon, nem ismerem talán? — Igen, kissasszony. De miután látom, hogy teljesen egészséges, engedje meg, hogy távozzak.

— Zebulon, ki látta már azt, hogy egy régi jó barától, kit évek óta nem láttak, ily gyorsan távozzanak? Maradj és ülj mellém, igen sokmondanivalóm van! Legnagyobb csodálkozásomra értesültem, hogy Adél ez idő alatt igen gazdag lett. Egy bátyja lakott Kaliforniában, mikor az aranytelepeket felfedezték. Rengeteg vagyont gyűjtött és kincsekkel, de megrongált egészséggel Európába jött. Nemsokára meghalt és Adél, egyedüli huga, lett örökös. Adél kérve kért, maradjak nála és osszam meg vele kincseit, hogy a külföldön együtt élvezzük az élet gyönyöreit. Rendelkezésemre bocsátá egész vagyonát. De én nem hallgattam csábításaira. Nem akartam fiatal nőmet, kényelmes és tisztas állásomat elhagyni; nem akartam ismét a bűn és gonoszság útjára térni. Midőn Adél látta, hogy min-

den kérelem és könyörgés hiu erőlködés, dühösen ugrott fel a pamlagról:

— Érezd hát bosszumat árulól! — mondá és meghuzta a csengettyűt.

Erre két férfi rohant be, lefogták, erőszakkal valami folyadékot öntöttek belém és elszédítettek. Amikor felébredtem, kényszerzubbony volt rajtam egy vasuti kocsiában. Azon két férfi, ki megkötözött, velem szemközt ült. Csak azután értesültem, hogy menetelével voltak el látva, mellyel egy örültet kísérnek London egyik tébolydájába.

— Nem akarom rabbi urnak ezen ut borzalmaikat leírni. Londonba érkezünk és engem egy magán-tébolydába zártak, melynek tulajdonosa már várakozott reánk. Az a végező nő nagy összeggel fizette meg a két férfi szolgálatát. Eleinte tomboltam és kiereszkölni akartam szabadságomat, de a legiszonyosabb kínzások csakhamar lecsendesítettek. Sorsom borzasztó volt, attól tartottam, hogy valóban megőrülök.

Csak a kis imakönyv, melyet nőm kedvéért hordtam magammal, lett mentő talizmánom. Abból imádkozva, lelki nyugalmat és vigaszt találtam Istenben és elegendő erőt sorsom elviselésére. Megadással türtem sorsomat és az által nagyobb szabadságot élveztem, szabadon járhattam-kelhettem az intézetben. Szerencsémre, mint orvos felhasználtam az alkalmat az örültek tanulmányozására. Ápolók, segédorvos és betegek csakhamar megkedveltek. Csak azt nem volt szabad mondanom, hogy „egészséges vagyok, jogtalanul tartanak fogva”. Ez azonnal néhány napi szabadságomba került volna és ki voltam téve a veszélynek, hogy megfenyítenek.

— Így éltem 14 évig. Ekkor egy bajtárs hoztak az intézetbe. Rögtön felismertem, hogy olyan egészséges, mint én. Pénzsóvár rokonok elzárták, hogy mielőbb örökségükhöz jussanak. Azonnal megértettük egymást és együttes fáradozásunknak sikerült egy ápolót ígértek által rábírní, Sir Olivér (ez volt társam neve) ügyvédjéhez egy levelet juttatni. A levél megtette hatását. Egy napon hirtelen beállított az intézetbe egy orvosokból álló királyi bizottság, kik Sir Olivért látni óhajtották. Erre is el volt az igazgató készülvé. Sir Olivér koponyájára hátulról

oly csapást mértek, hogy ez annyira elszédült, hogy a bizottság előtt tompa elméjének látszott. Már megnyugtattva akartak az orvosok távozni, midőn végre alkalmam nyílt hozzájuk férközni és velük közölni, miként juttatták Sir Olivért ezen állapotba. Megfordultak és vártak; a megbódított lassan magához tért és leleplezte az orvosok előtt azon cselszöveget, melynek áldozata lett. Én is elmondám szomorú történetemet. Sikertült a bizottságot meggyőzni, hogy én is ép oly ép észszel bírok, mint más egészséges ember. Sir Olivér és én azonnal el lettünk bocsátva; az igazgatót elzárták. Pere még most is függőben van, valószínű, valami gyarmatra deportálják.

— Ó, rabbi ur, képzelheti a visszanyert szabadság élvezetének hatását. Minthá a sirtól ébredtem volna fel. De ekkor azon gondolat győltört, vajon mi történt feleségemmel?

— Sir Olivér ellátott utiköltséggel és én keletnek vettem utamat. A hosszú, iszonyu fogság azonban impraktikussá tett. Az uton — Calaisban — ellopták bőrdörmöt, melyben tárcám is volt. Calaisban maradhattam volna és Sir Olivérnek irhattam volna utiköltségért, de akkor több napig kellett volna ott időznöm, azonban honvágyam tovább üzött. Inkább elzalogosítottam értékecsőbb holmimat, remélve hogy majd kifutja P...-ig. De tévedtem. Egészségi állapotom akadályozta a gyors utazásban és készpénzem csak idáig volt elegendő. Szíveskedjék tehát rabbi ur nekem 50 forintot kölcsönözni, vagy a kölcsönt valamelyik gazdag hitsorsosomnál kieszközölni.

— Uram, felelte a rabbi, elbeszélése valószínűnek látszik, nagyobb érdekléssel figyeltem meg, mint képzelem. De mivel bizonyítja személyazonosságát?

— Itt ez lehetetlen, de P... ben 100-an is ismernek.

A rabbi a legnagyobb zavarban volt. Nem tudta, mit tegyen. Tudassa-e az idegennel, hogy állítólagos neje szintén e városban tartózkodik? De ki kezkeskedik arról, hogy a most hallott elbeszélés igaz? Noha a valóság bélyegét hordja magán, de nincs *bebizonyítva*, hogy az idegen valóban Zebulon orvos lenne. (Vége következik.)

Nyomorgó özvegyasszony a nagy hidegben teljesen fűtőanyag hiányában, ezután könyörög adományért. „Beteg özvegy” jellegére.

Tömörülnek a volt váci talmid-ok

Két hét előtt két főrabbi aláírásával héber felhívás jelent meg lapunkban (jelen számunkban is megjelenik), hogy a volt váci talmidim jelentsék be címüket a felhívást kibocsájító egyikénél. Mult számunkban röviden ismertettük a jelentkezés célját. A felhívással kapcsolatban még a következők közlésére kénk fel a Zsidó Ujságot:

— Az előkészítő-bizottság tulajdonképpen még nem teljes, mivel csak a jelentkezések befejezte után állítják majd össze. Felkértek a volt tanítványok — főleg azok, kik zechijó-nak tartják a nagy rebbenek bármiképpen örömet szerezni, — hogy címüket mielőbb jelentsék be, hogy az alakuló nagygyűlésre a meghívókat idejében megkaphassák. Nagy halálal tartozik az akció Pressburger Mihály bonyhádi főrabbinak, aki határtalan lelkesedéssel és örömmel adta oda nevét a szervezkedés sikere érdekében. A volt tanítványok állandó szövetségének megalakításáról van szó, akik az életben szétszórva is fenn akarják tartani állandóan a kapcsolatot szeretett Mesterükkel. E célból az előkészítő-bizottság egy részletes programot fog kidolgozni. A program keretén belül erősen ki fog domborodni nemcsak a rebbevel való állandó kapcsolat, de a volt tanítványok egymásiránt való kapcsolata is. Ugyanis szó lesz arról, hogy közös szükségeket fognak tanulni, amiről az általuk kiadott héber folyóiratban értekezni fognak. Szó van arról is, hogy egy könyvkiadó osztályt szerveznek, amely a rebbe műveit (és később esetleg a tanítványok, illetve a szövetségi tagok műveit is) ki fogja adni. Végül még arról is szó lesz, hogy a váci jesiva további fennállását elősegítsék, esetleg egy internátus felépítése által.

מודעה

מרשות ומסמכת רבנו מאור הגולה מן ר' ישעי' ד'ש שלומ' אביד דקמ' וואסען יצו נתנו חתמו משה הנו מנקשים את כל תלמידי רבנו שלומ' שישלחו את האדרעסען שלהם אל אחד מהחתימי משה בן לא כביר.

דוק אהרן פ"ב מאור הזק גרמא אביד דקמ' באנוחא יצו רב דקוק שאקאד יצו Grosz Manó főrabbi Pressburger Áron Sarkad (Bihar m.) főrabbi Bonyhádi.

Hygienikus, **Mikve-berendezéseket** készít, egyszerű, olcsó kit, javít, **Gyenes Antal** központi fűtés-, vízvezeték-, csatornázás és fürdő berendezési vállalata, Debrecen, Arany J.-27. Tel. 9-37.

Hajszálak kiirtása hölgyeknek arcról, karról, ráncok, szeplők, pattanások, összes szépséghibák szakszerű kezelése. Szemölcsirtás „Miracle” hajeltávolítószert szétküldése utasítással, 25 éve legfokéletebb. **Pollák Sarolta** kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38. I. em.

Hirek a nem-orthodox világból

— A STATUSQO HITKÖZSÉGEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE NEK választóbizottsága február 15-én bontotta föl a postán érkezett szavazatokat. Ezeket egybevetve a január 30-iki nagygyűlésen személyesen leadott szavazatokkal, a választás eredménye a következő: Egyházi elnök lett dr. Bernstein Béla (Nyiregyháza); egyházi társelnök Lebovits József (Mágocs), világi elnök dr. Fejér Ferenc (Debrecen), világi társelnök nagyecseri Kánitz Dezső (Eger), egyházi alelnök Feigl L. H. (Gyöngyös), világi alelnök Reichard Salamon (S. A. Ujh.); egyházi előadó dr. Schléssinger Sámuel (Debrecen), világi előadó dr. Vajda Armin (Gyöngyös). A debreceni statusqo hitközség közgyűlése nagy lelkesedéssel ünnepelte elnöke, dr. Fejér Ferenc megválasztását.

— NAGY RÉSZVÉTEL temették Sátoraljaújhelyen Földes Albert főtanácsost, aki az ország egyetlen zsidó pénzügyigazgató-helyettese volt.

— MOST LETT 10 ÉVE, hogy az összeomlás utáni Bajorország első miniszterelnökét, Eisnert, le-

lőtte egy nacionalista diák. Az évforduló alkalmából a lapok nagy része mint vértanuról emlékezik meg róla, azt is megemlítik, hogy zsidó volt.

— MEGHALT A BRASSÓI HITK. ELNÖK. Dr. Kecskeméti Zsigmond, volt városi tisztifőv. és hitközségi elnök elhunyt 66 éves korában. Dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi, dr. Kecskeméti Ármán makói, neológ főrabbi, valamint dr. Kecskeméti Adolf pesti hitközségi előjáró fivérüket vesztették benne.

Fenákel Jónás

zsir és baromi kereskedése az orth. rabbiság felügyelete alatt. **Bpest, VII., Kazinczy u. 52—54.** Naponta friss áru, Házhöz szállítás. Telefonhívó J. 334—76.

Katzburg Salamon

könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28. Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban. מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

Egyedül szombat-tartó dobozgyár **Rottenberg A.** **Bpest, VII. Amazon-u. 6-8.** Telefon: József 380-83.

Orth חש- házikoszt. Izletes! Olcsó! Bejáró vendégeknek kiadós étlap. Előfizetők házon kívül is, olcsó árban. **Salamonné-étterme, VI., Király-u. 8. I. em.**

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételek: Budapest, Sip utca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő. —

Az edelényi orth. izr. hitközség metszői állás betöltésére pályázatot hirdet. Pályázhatnak 40 éven aluli magyar állampolgárok, kiknek a תורה והלכה-ot kell tanulni és tekintélyes orth. rabbiktól nyert קבלה-val rendelkeznek. — Fizetés megegyezés szerint. Költség csak a megválasztottnak térítetik meg. Pályázatok alanti címre küldendők: Krausz Sándor, hitk. elnök, Edelény.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állást keresőknek szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip utca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbellyel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít házasságot Nagy Jenő Rákóczi ut 57/b — Telefon (cégnélküli levelezés).

27 ÉVES életerős falusi kereskedő öcsémnek — jövőjét biztosítandó — feleséget keresek. Leveleket „Hozomány vagy benősülés“ jelige alatt a kadóba.

HÁZASSÁGOKAT jobb zsidó körökben diszkrétan, eredményesen közvetít Glück Gyula, Debrecen, Hatvan-u. 11. (Válaszbélyeg.)

FINOMLELKŰ, komoly urilány keres hozzátöltő jobb iparost vagy kereskedő uriembert. Hozomány: berendezett lakás, némi tőkével. Leveleket bélyeggel. Szerényigényű jelíge a kiadóba.

Mint a hírszolgáltatásban a rádió, a közlekedésben a repülőgép, éppen úgy a fényképezés, helyesebben az arcképfestés terén az airbrush, a légecsét forradalmat okozott. Átalakította az arcképfestés technikáját, tökéletessé tette a kivittelt s ami a legfontosabb, hihetetlen mértékben olcsóbbá tette az arcképeket. Ezzel a modern gépezettel, amely Amerikából indult el utjára, Európában még igen kevés műterem van felszerelve. Magyarországon pedig csak egyetlen fényképező szerezte be eddig ezt a technikai csodát, a közsímet **Diskay** mester, kinek VII., Rákóczi-ut 74. sz. alatt, a Magyar Divatcsarnok házában és III., Zsigmond-utca 36. sz. alatt vannak a műtermei. Ezekben egy darab életnagyságu arcképet kerettel együtt P 18 árban szállít — beküldött fényképek után is! — lapunk olvasóinak, kik egyéb fényképezőeszközöket is beszerezhetik ott a legjutányosabb árakon, miután lapunknak sikerült ily irányú megállapodást létesítenie.

BENŐSÜLNE előkelő orth. házból való 31 éves, vallásos fiatal ember vidéki üzletbe. Válasz »Szolid« jelíge e lap kiadóhivatalába.

VÁROSI ORVOS minden tekintetben prima partie, vallásos zsidó házból nőstíne. Ajánlatok „Szülők javát“ jelíge a kiadóhivatalba küldendők.

23 ÉVES, fiatal asszonyka férjhez menne talmudban jártas, orthodox özvegy emberhez. Gyermeke nincs, Hozománya 3000 pengő. »Szép feleség« jelíge.

INTELLIGENS, orth., németül beszélő leány, háztartásban, varrásban jártas, azonnalra állást keres. »Gyerme克斯zerető« jelige.

TÖBB éven át állásban levő, kis családú fiatal metsző, kinek három elismert orth. rabbitekintélylő **kaboló-ja** és **hatórász hajróó-ja** van és e minőségben működik is, keres hasonló szigoruan orth. állást. „Fiatal metsző“ jelíge a kiadóhivatalba.

FÜSZERESSEGÉD, fiatal felvétetik. Weisz Mór, Ürömi u. 42.

PURIMJÁTÉKOK nagy választékban. Mannheim Mór Debrecen, Kossuth u. 45.. Kérjen ismertést!

LAKODALMAKAT jutányos árban elvállal, jó, izletes ételek kiszolgálása mellett **Friedmann Ignác** orth. kóser vendéglős, **Kemecse** (Az állomásnál.)

HALLÓ! JÖN A PURIM! Halló, ifjak, böcherok és gyerekek! Ha akartok purimkor mulatni öregeket és fiatalokat, rendeljétek tőlem a legelsőrangú purimspielokat. 1, 2, 3, 4, 5 játszó személy részére kaphatók. Árak 1—5 pengő. Az összeg előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel. Reich Béla tanító, **Pircse**, Szabolcs m.

BOROKRA jól bevezetett korcsma, berendezéssel együtt eladó. Dob utca 32.

RÉVAY-féle nagy Lexikon 20 kötetben jutányosan eladó. Cím válaszbellyeggel a kiadóhivatalban.

Mindenféle nyomtatvány legolcsóbban beszerezhető **Schwarz Lipót mótörüzemű könyvnyomdájában Kunszentmiklóson. Kérjen árajánlatot!**

DENATURÁLT SZESZ, kartelen kívüli, üvegekben és hordókban legolcsóbban kapható **Pollák Zsigmondnál, Debrecen.**

מדוע רבה לאוריתא
בקהל שישינו ושמהה הננו מתכבדים לבשר בשער בת רבים, כי יצא לאור ספר תהלים עם הפרוש הקדוש „תפלה למשה“ ממרן הקדוש הנאון הצדיק האלקי רבנו משה מיישלבום זצ"ל מאוהבני יע"א. ספר הקדוש הזה כבר נדפס שתי פעמים לפני רבות בשנים, אבל מהמת השוכחות הגדולה אויל לנמרין משוק הספרים ונעשה ליקר המציאות. על ספר תהלים הנ"ל הדפסנו גם הפרוש „מצודת“ והופיע בתכלית הופי וההודור על נייר המשובח ביותר ובכריכה נהדרת של כולו בד. ספר הקדוש הנ"ל מחויק 720 עמודים. מודפסם בשלה חנם לכל הורש.
Verlag „Pardes“ Berlin C. 25., Münzstr. 18.

Remény
zsidó ifjusági folyóirat. Zsidó ifjusági regények, elbeszélések, darabok, szavalóversek, rejtvény, sakk, sport, cserkészlet stb.
Szerkeszti: **Dr. Molnár Ernő.**
Félévre 4 pengő.
Budapest, IV., Magyar-utca 3. szám.
Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos **GROSZBERG JENŐ.**
Hoffmann és Társa könyvnyomda. Budapest, VI., Próféta uca 7

DISKAY MONA LISA
művészi fényképező műterme
B U D A P E S T
VII., Rákóczi-ut 74. III., Zsigmond-u. 36.
Telefon: J-350-89. Telefon: Aut. 517-40
Magy. Divatcsarnok Lukács sfüördővel házában. szemben.
Cimre kérjük ügyelni!
Kedvezményes áru szelvény.
Utalvány nélkül 50 százalékkal drágább. Ezen kedvezmény érvényes fényképnagyító-sokra is.

יהודישע צייטונג
ZSIDÓ UJSÁG
AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA: **Groszberg Lipót**
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10. TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
SZERKESZTI: **Groszberg Jenő**

13.366

A most megjelent Statisztikai Zsebkönyv szerint Budapesten az egyházipolitikai törvények életbeléptetése óta 13.366 keresztény-zsidó házasságot kötöttek. 1895-ben iktatták be a magyar törvénykönyvbe a zsidó válás recepcióját és a vegyes házasságot szabályozó törvényt. A zsidó vallás recepciója azt jelentette, hogy meg van engedve a zsidó válásra való áttérés és mivel a zsidó vallás el lett ismerve, lehetővé vált a keresztény felekezetekkel való összeházasodás lehetősége. Míg tehát 1895 előtt a vegyes házasságoknál a zsidó félnek ki kellett térni, az egyházipolitikai javaslat után ez nem volt szükséges. Az elmúlt három évtized tanúsága szerint a magyar zsidóság rendkívül nagy árat fizetett a recepció dekórumáért. Megindult a kitérés folyamata, eddig nem ismert mértékben és ijesztő módon emelkedett a vegyes házasságok száma. 1895 előtt a zsidó kitérése óriási lelkiharcoznak volt az eredménye, nagy elhatározás kellett hozzá, mert örökre el volt vágva a zsidósághoz való visszatérés útja. A vegyes házasságok lehetővé tétele után a nem-zsidó családtagok, továbbá a visszatérés lehetősége a kitérés szokatlanságát és zordon-ságát elhalványították, s a pesti szójárás szerint: »csunya zsidó szokássá« tették. Könnyebben tértek tehát ki, a visszatérés nem következett be, az elzsidótlanosodást pedig minden alkalmas módon megkönnyítette a vegyes házasság. Így történt azután, hogy az utolsó évtizedben legalább 20.000 zsidó tért ki és harminc év óta 13.366 vegyes házasságot kötöttek. Hogy a vegyes házasság a zsidóság veszteségszámláját terheli, azt mindenki tudja. Az esetek tulnyomó részében az utódok már formálisan sem zsidók. A magyar

zsidóság szörnyű vérvesztését tükröztetik vissza eme megduzzadt számok. Igazuk volt tehát és a szent iratokból merített előrelátás vezérelte a magyar orthodoxia korifeusait, amikor nem voltak elragadtatva 1895-ben a recepciótól és nem volt igazuk azoknak a katolikus főuraknak, akik az egyházipolitikai javaslatról a zsidók előretörését várták és ezért megalkották a néppártot. Az egyházipolitikai javaslatok a legjobb ténitőknek bizonyultak.

Dr. Félix Theilhaber, a német zsidók kitérés és vegyes házassági adatai alapján arra a konklúzióra jutott »Der Untergang der deutschen Juden« c. művében, hogy a német zsidóság a kelet-európai beszivárgás nélkül már szétmállott volna. Magyarországon ezt a konzervatív elemet az orthodoxia képviseli. Erősítsen tehát meg mindenkit, aki zsidónak akar maradni, orthodox vallásosságában s riasszon vissza mindenkit a vallásgyakorlat elhanyagolásától ez a kiabáló szám: 13.366.

Zsidó nyomor és bizalom

Oroszországban — a szovjet által amugy is rettenetesen, testileg-lelkileg megkínzott — több, mint két és fél millió zsidó képtelen beszerezni a közelgő peszach-ünnepekre való máczos-szükségletét és ha, a lapunk más helyén közölt lengyelországi, litvániai és lettországbeli rabbinikus tekintélyek által közrebocsátott felhívás nem fog visszhangra találni, kénytelenek lesznek peszachkor éhezni. A lengyelországi rabbi a konferenciájukon panaszkodnak, hogy jesiváikat eddig csak amerikai támogatással bírták fenntartani. Besszarábiában a rossz termés következtében a zsidó lakosság egy nagy része éhezik s a segélyezési akció szeretne mindenkinek naponként egy darab kenyert és egy kis burgonyát biztosítani. Ilyen panaszok jönnek Törökországból, Görögországból s más egyéb országokból és mind e panaszok szomoruan illusztrálják, hogy a sokat emlegetett zsidó gazdagság — sajnos — csak üres szólam és a zsidóság zöme igen szegény, sőt nyomorban sínylődik. Ha Amerika zsidósága a háboru óta nem állott volna európai

testvérei mellé, még katasztrófálissabb lett volna a helyzet. A zsidóság e tömegeinek elszegényedése ellen természetesen küzdeni kell az összes tényezőknek, gazdasági és lelki eszközökkel. A lelki momentumok e tekintetben igen fontosak. Természetesen érteni kell ez alatt takarékoságot is, szerénységet is, de azt is, amit Jesájó próféta úgy fejez ki: »saktól megtisztítalak, nem mint az ezüstöt, kiválasztva vizsgáltalak a szegénység kohójában.« Belénk kell névelni azt a tudatot, hogy a szegénység mementó és megpróbáltatás a zsidónak. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a pauperizmust a zsidóságban ellensúlyozta mindig a vallási élet és a Tóra igéinek tanulmányozása. Ilyen értelemben közli a Talmud (Chágingo traktátusban) a fenn idézett prófétai igével kapcsolatban azt a közmondást: »Illik a zsidónak a szegénység, mint a fehér lónak a piros szerszám.« Az ebben a közmondásban megnyilatkozó bizakodó optimizmus még most is a legjobb biztosíték arra, hogy a zsidóság kibírja a mai inséges állapotokat, jobb jövő reményében.